

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет української й іноземної філології та журналістики

Кафедра англійської філології та світової літератури

імені професора Олега Мішукова

**ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ТЕРМІНІВ У СФЕРІ
ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ: ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ТА
ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ АСПЕКТИ**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти “магістр”

Виконав: здобувач II курсу 221М групи
Спеціальності 035.10 Філологія (прикладна
лінгвістика)

Освітньо-професійної програми Філологія
(прикладна лінгвістика)

Клименко Дмитро Сергійович

Керівник: к. філол. н., доцент

Французова Катерина Сергіївна

Рецензент: начальник центру міжнародного
співробітництва Херсонської

Торгово-промислової палати

Пономаренко Лариса Валентинівна

Херсон – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Поняття «термін» у сучасних лінгвістичних та перекладознавчих дослідженнях	7
1.1. Особливості формування української термінології з точки зору перекладу.....	7
1.2. Визначення поняття «термін» у лінгвістичних та перекладознавчих розвідках.....	12
1.3. Класифікація термінів та їх властивості: перекладознавчий аспект.....	16
1.4. Специфіка відтворення термінологічних одиниць.....	23
РОЗДІЛ 2. Особливості функціонування та перекладу термінів у сфері транспортної логістики	29
2.1. Особливості утворення термінів у логістиці: перекладознавча проблематика.....	29
2.2. Труднощі та способи перекладу термінів у текстах, що належать до галузі транспортної логістики (на матеріалі однокомпонентних та багатокомпонентних термінів).....	36
ВИСНОВКИ	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	48

ВСТУП

Сьогодні будь-яка спеціальна галузь людської діяльності має свою власну термінологію, яка знаходиться в постійному русі: з одного боку, вона поповнюється новими термінами за рахунок внутрішньомовних і міжмовних запозичень, а з іншого боку, відбувається детермінологізація і архаїзація спеціальної лексики. Наявність різних етапів у становленні логістики як науки передбачає значне розмаїття термінологічної лексики.

В епоху розвитку економічних відносин і швидких економічних реформ зростає інтерес до вивчення документації, літератури, періодики англійською мовою для знайомства з досягненнями зарубіжних дослідників в галузі логістики. **Актуальність теми** роботи обумовлена двома чинниками: 1) потребою дослідити лексичні особливості відтворення термінів у галузі транспортної логістики; 2) розширенням співпраці між українськими і закордонними компаніями і зростаючим обсягом комунікації у цій професійній сфері. Особливості перекладу термінів є важливою частиною робочих програм з підготовки фахівців з перекладу, а логістична термінологія є науковим об'єктом, який швидко розвивається, і тому потребує більш детального дослідження, ніж це на даний момент передбачено програмами.

Функціонування та переклад термінів є об'єктом пильної уваги як вітчизняних, так і зарубіжних вчених (Азарова Л. Є. [1], Алімурадов О. А. [2], Балонєва О. О. [6], Банько В. Г. [7], Білозерська Л. П. [8], Борисова Л. І. [8], Виноградов В. А. [10], Герд О. С. [11], Головін Б. Н. [13], Д'яков А. С. [15], Зозуля С. [19], Карпенко Г. [21], Кияк Т. Р. [15], Коваленко А. Я. [22], Літовченко В.І. [26], Немченко В. Н. [29], Петрова Н. В. [32], Посиліна К. С. [33], Раздуєв О. В. [34], Французова К. С. [48] та ін.), оскільки безперервний розвиток суспільства призводить до виникнення нових

галузей знань і, відповідно, нових термінологій. Однією з таких областей знань є логістика. На її прикладі проілюстровано формування нової термінології і пов'язані з нею особливості перекладу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дослідження виконано в руслі наукової теми кафедри англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова факультету української й іноземної філології та журналістики «Вплив лінгвальних та екстралінгвальних чинників на формування фахівця з іноземних мов у сучасному мультикультурному просторі» (№ держреєстрації 0117U003763).

Метою кваліфікаційної роботи є комплексний аналіз особливостей функціонування та відтворення англійськомовних термінів у текстах транспортної логістики.

Відповідно до мети були поставлені такі **завдання**:

- визначити особливості формування сучасної української термінології;
- визначити поняття «термін» з точки зору існуючих термінознавчих теорій;
- проаналізувати класифікацію термінів та їх властивості;
- визначити особливості перекладу термінологічних одиниць;
- проаналізувати історію та етапи розвитку логістики;
- дослідити особливості утворення термінів у логістиці;
- визначити труднощі та способи перекладу термінів у текстах, що належать до галузі транспортної логістики (на матеріалі однокомпонентних та багатоконпонентних термінів).

Об'єктом дослідження є терміни в оригінальних (англійськомовних) та перекладних (українськомовних) текстах у сфері транспортної логістики.

Предметом дослідження постає специфіка перекладу логістичної термінології з англійської мови українською.

Матеріалом дослідження слугували різні типи текстів у сфері транспортної логістики – англійськомовні наукові та публіцистичні статті, підручники, словникові статті, тексти ділової документації, а також їх переклади українською мовою.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети у дослідженні було використано такі методи: *дефінітивний* (для обґрунтування основних понять роботи); *аналітичний* (для виявлення загальних труднощів перекладу термінологічних одиниць у текстах транспортної логістики); за допомогою *синтезу* було узагальнено теоретичні відомості про становлення і розвитку нових терміносистем із праць зарубіжних і вітчизняних лінгвістів; *дистрибутивний метод* (для визначення диференціальних ознак логістичних термінів); *перекладознавчо-зіставний* (для зіставлення особливостей перекладу термінів в різних мовах).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що 1) визначено основні особливості функціонування термінів у текстах транспортної логістики, 2) узагальнено аспекти щодо їх перекладу, а також 3) надано класифікації способів їх відтворення в українськомовних перекладах.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що матеріали роботи можуть стати у нагоді для подальшого вивчення специфіки відтворення термінів у різних галузях, у викладанні курсів «Теорія та практика перекладу», «Науково-технічний переклад», «Вступ до перекладознавства», «Порівняльна лексикологія», «Стилістика англійської мови», «Новітні досягнення з фахових дисциплін», спецкурсів із технічного перекладу та перекладознавства, а також стати корисними для здобувачів

вищої освіти при написанні кваліфікаційних робіт рівня бакалавр та магістр.

Апробація результатів роботи. Результати дослідження обговорено під час попереднього захисту кваліфікаційних робіт (проектів) кафедри англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова Херсонського державного університету. Також результати роботи пройшли апробацію на VIII Міжнародній науково-практичній конференції “Science and Practice, Actual Problems, Innovations” (09-12 листопада 2021 р., Амстердам, Нідерланди) (тема доповіді: “History and Stages of Logistics Development”).

Публікації. Основні положення дослідження висвітлено у двох публікаціях (в одноосібній науковій статті та тезах):

1. Klymenko D. S. Translation Peculiarities of Logistic Terms // *Магістерські студії*. Альманах. Вип. 21. Херсон. ХДУ, 2021. С. 59–62.
2. Klymenko D. History and Stages of Logistics Development. *Science and Practice, Actual Problems, Innovations* : The VIII International Science Conference (November 09–12, 2021, Amsterdam, Netherlands). P. 389–391. URL: <https://isg-konf.com/uk/science-and-practice-actual-problems-innovations-ua/>

РОЗДІЛ 1

ПОНЯТТЯ «ТЕРМІН» У СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

1.1. Особливості формування сучасної української термінології з позиції перекладу

Формування української термінології припадає на появу в Україні архівів, які історики пов'язують із утвердженням державності на її землях за часів Київської Русі. Як складова архівознавства, архівна термінологія була розроблена як порівняно молода наукова дисципліна, яка існувала в Європі наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття, і підтверджувала стан архівознавства як об'єкт дослідження. Отже, термінологічні словники мали з'явитися щонайменше півстоліття тому, в контексті «радянського архівознавства», але за радянських часів питання видання словника архівної термінології національними мовами союзних республік ніколи виникла. Жодного українсько-іноземного словника не було видано [1].

Активний розвиток українських термінологічних систем розпочався за роки незалежності, протягом яких у різних регіонах України було видано понад 600 словників (із 800 різних словників, виданих в Україні починаючи з 1920 -х років) [37, с. 9]. Робота над першим словником вітчизняної архівної термінології «Архівознавство» бере свій початок з 1990-х років, через практичні потреби держави, навчального процесу, задля надання нормативної, кодованої термінології пресі, радіо, телебаченню. Визнаючи, що наукова термінологія є важливою складовою професійної освіти, словник отримав печатку підручника для студентів українських університетів. З огляду на те, що українська термінологія десятиліттями була на периферії, Український науково-дослідний інститут розпочав

семінари з архівної справи та документознавства для обговорення проблем, що допомогло спростити систему термінології та видання українського архіву [36, с. 195]. Видання словника було визнано архівістами як цінне досягнення у внутрішній теорії та практиці архівної роботи та значний прорив у архівознавстві [19, с. 89].

Історія становлення української термінології є окремою частиною історії всієї лексичної системи мови. Враховуючи становлення української термінології, існує шість періодів, які чітко показують зв'язок між розвитком лексичної системи мови та історією матеріальної та духовної культури українського народу.

1. Період стихійного накопичення термінологічної лексики (IX – перша половина XIX ст.). Українська термінологія сягає своїм корінням із Київської Русі. Острозький культурно-освітній центр (1580–1608) відіграв важливу роль у розповсюдженні наукових знань в Україні, разом з братськими школами, що виникли у XVI–XVII ст. та Київським культурно-освітнім центром. Вже в XVII ст. теорію терміна заснував учений Києво-Могилянської академії Г. Кониський.

Науково-виробнича, природна та художня термінологія України була подана в загальних словниках того часу. Гальмували розвиток української наукової мови до середини XIX ст. недержавний статус української мови, її заборона як засобу спілкування та поділ території поширення української мови всередині держави.

2. Період другої половини XIX ст. – початку XX ст. В цей період наукове товариство імені Тараса Шевченка було засноване у Львові 1873 р. і в 1892 р. стало першим українським науковим центром, подібно до європейських академій. Саме тут зосереджені термінологічні праці провідних вчених кінця XIX – початку XX ст. Наддніпрянської України (В. Антонович, О. Кониський, А. Кримський, І. Стешенко, Б. Хрінченко) та

Наддністровської України (Т. Барановський, І. Верхратський, С. Качала, О. Огоновський, М. Пачовський, І. Франко) [1].

Термінологи науково-технічної школи мали різні погляди на розвиток української термінології, тому дві наведені групи вчених відрізнялися: 1) прихильники терміна в дусі народної мови, на його основі та відповідно до закону (І. Верхратський, І. Кандяк, В. Левицький, І. Пулюй, Р. Цегельський); 2) симпатії до запровадження міжнародної термінології в українській мові (М. Вікуль, І. Горбачевський, С. Рудницький, А. Семенцов). Зусиллями українських науковців науково-технічної школи було розроблено концептуальні положення щодо термінологічної теорії, одностайно запропонували термінологію та номенклатуру, незважаючи на те, що вони були створені в Україні, землі якої належали різним державам.

3. Третій період, пов'язаний із формуванням наукових товариств на сході України. Активний розвиток та створення української термінології розпочався після проголошення Української Народної Республіки в 1917 р., коли заборона українська мова була скасована. В цей час зростає інтерес до термінології, Українського наукового товариства у Києві (голова М. Грушевський), Кам'янець-Подільського університету (ректор І. Огієнко), Української академії наук (президент В. Вернадський) та інших установ та спілок, що стосувалися розвитку української термінології.

4. Період діяльності Інституту української наукової мови. Українське мовознавство, зокрема, термінологія, пережило безпрецедентне «золоте десятиліття» (1921-1931 рр.) у світовій практиці, за словами відомого українського термінолога А. Вовка (США). Ряд наукових розробок у 1928–1930 рр. сформували основні принципи формування української термінології, серед яких: термінологія має бути народною; якщо у народній мові немає готового терміну, він повинен складатися з мовних морфем;

брати наукову назву з мови оригіналу лише у разі недійсності новоствореного терміну; термін повинен бути чітким; назва концепції має бути точною і однозначною; цей термін має відповідати створенню похідних термінів; термін повинен звучати добре та бути економним. За цей період було видано близько 50 різних словників або проектів словників гуманітарних та природничих наук [37, с. 115–160].

5. Період української термінології в 1932-1990 рр. У 30-х роках почалися переслідування українських мовознавців.

Сучасні українські термінологи глибше, ніж попередні, працюють над теорією термінології як підсистеми літературної мови, як мовної ознаки термінологічної теорії, розробляють вимоги до певного терміну та «ідеальної» (якщо можливо) термінології. Для визначення основних принципів термінотворення українські термінологи використовують досвід вітчизняних дослідників (науковців, які ефективно працювали в Науковому товаристві імені Тараса Шевченка та Інституті української мови на початку ХХ ст.) та досягнення європейської науки (С. Баллі, Е. Вюстера, Д. Лотте, О. Реформатського та ін.).

Сьогодні ми бачимо неймовірну термінологічну активність: якщо в 1990 році було видано 5 термінологічних словників, то з 1992 року їх кількість перевищила десять. Це різні типи словників – перекладні, енциклопедично-довідкові, тлумачно-перекладні, частотні, словники-тезаурусу, словники нових термінів [1].

В Україні був запроваджений унікальний, суто радянський винахід: національна (українська) мова офіційно не була заборонена, навпаки, згадувалося про її швидкий та бурхливий розквіт, але на практиці її розвиток регулювався у правильному політичному напрямку. У цьому контексті українська наукова термінологія фактично втратила свою автентичність і стала копією російської мови.

Останні суспільно-політичні та економічні умови перших десятиліть ХХ ст. стали причиною розвитку наукової мови, поширення її термінології, насамперед, сприяли розвитку навчального процесу, систематичному закріпленню професійного середовища викладачів в галузі філології, навчальної та дидактичної літератури. Отже, вивчення української лінгвістичної термінології до нинішнього часу відбувалися непослідовно.

Термінологічна система сучасної української мови – це міцна лінгвістична база, в якій формуються і функціонують усі сфери наукової та професійної діяльності. Основним завданням сучасної термінології є практичний аспект – систематизація, оптимізація та стандартизація сучасної наукової термінології, вилучення необґрунтованих слів, відродження деяких забутих чи несправедливо «репресованих» термінів, створення вузькогалузевих словників, україномовних підручників, посібників, довідників, державних стандартів щодо термінів та визначень, розробка різних законодавчих актів державною мовою [37].

З одного боку, українська наукова мова та її термінологія визначаються особливостями мовної ситуації, що склалася в Україні, з іншого – тенденціями та станом розвитку літературної мови, складовою частиною якої вона є. Можна спостерігати також розхитування правописних та мовностилістичних норм на словотворчому, лексичному та фонетичному рівнях у літературній мові і в термінології. Наприклад: «магнет», «хемія» замість «магніт», «хімія»; «сотня», «рій», «курінь», «сотник» замість відповідних «рота», «відділення», «батальйон», «капітан» [1].

У нормалізації, систематизації та стандартизації існуючих терміносистем значуща роль належить галузевим словникам [38, с. 5]. У другій половині минулого століття побачило світ близько 300-т термінографічних праць, більшість з яких перекладні, різних за обсягом та

якістю опрацьованого матеріалу, серед них пальма першості належить медицині – 40 словників [38, с. 5].

Вперше в Україні розробляються власні державні стандарти термінів та визначень, які забезпечать їх загальноприйняті визначення, які стануть основою для розробки стандартів на специфікації та технічні умови, продукцію, методи випробувань. Стандарт як науково-технічний документ – це сукупність стандартів, правил, вимог до об'єкта стандартизації і необхідний для використання у всіх видах нормативних документів, довідковій та навчальній літературі [1].

Незважаючи на велику роботу термінологів та спеціалістів у різних галузях знань, залишається ряд невирішених мовних проблем, пов'язаних із визначенням та диференціацією понять, розробкою методологічних принципів уніфікації української наукової термінології та її збагачення з допомогою як екстралінгвістичних, так і власних мовних одиниць, – забезпечення повноцінного функціонування мови в державі, викладання всіх предметів державною мовою, запровадження спеціальних курсів на основі термінології та професійної мови, видання українських підручників, словників, загальної термінології та термінології.

1.2. Визначення поняття «термін» у лінгвістичних та перекладознавчих розвідках

Досить часто в науці можна зіткнутися з тим, що загальноживане поняття визначається різними вченими по-різному: зокрема, поняття концепту в різних областях гуманітарних наук відрізняються один від одного. Навіть в рамках одного напрямку нерідкі випадки, коли існує кілька визначень одного і того ж поняття.

Так, в даний час не можна говорити про єдине визначення поняття «термін» в лінгвістиці [26, с. 20]. Згідно з С. Д. Шеловим, «далеко не у всіх роботах, які обговорюють термінологічні теми, пропонується дефініція поняття «термін»... навіть якщо вони активно коментують визначення своїх колег» [44, с. 112], а деякі автори «пропонують своє власне визначення цього поняття без урахування вже наявних дефініцій» [44, с. 113]. У цьому підрозділі ми наведемо кілька існуючих визначень терміна.

Згідно з А. С. Гердом, термін являє собою одиницю будь-якого конкретної природної або штучної мови (слово або словосполучення), яка або вже існувала раніше, або була спеціально створена і яка володіє спеціальним термінологічним значенням, вираженим у словесній формі або в будь-якому формалізованому вигляді, і при цьому досить повно відображає основні ознаки існуючого наукового поняття [11, с. 3]. Специфічність терміна як лексичної одиниці обумовлена не планом вираження, а планом змісту [11, с. 4-5]. Зв'язок терміна з мисленням здійснюється через поняття [11, с. 3].

С. В. Гриньов-Гриневиц визначає термін як «номінативну спеціальну лексичну одиницю (слово або словосполучення), що приймається для точного найменування понять». Це визначення, на його думку, містить основні властивості і ознаки терміна, що відрізняють його від нетермінів: «позначення поняття, приналежність до спеціальної області знання, дефінування, точність значення, контекстуальна незалежність, конвенціональність і цілеспрямований характер появи, стійкість і відтворюваність у мовленні, номінативна, стилістична нейтральність» [14, с. 30]. С. Д. Гриньов-Гриневиц також заперечує можливість того, щоб терміном була частина мови, відмінна від іменника [14, с. 29].

Термін – ключова категорія наукового методу. У міру того, як вдосконалюється метод, перетворюються інструменти наукового аналізу.

Однак базовим інструментом наукового методу залишається термін як структурна матриця наукового знання. Слово «термін» походить від лат. «terminus» («межа», «кінець»). Цікаво, що лат. «terminus» пов'язаний в значеннях: 1) «кінцевий стовп на аренах» 2) «кінець, край, межа»; 3) «похід, результат». Змістовний нюанс граничності, кінцівки міститься в значенні терміна: його денотат постає як даність, це – предмет природи, культури або науки. У термінознавстві найбільш загальне визначення терміна полягає в тому, що термін – це слово або словосполучення, але не просте, а спеціальне, або це слово в спеціальному значенні або функції найменування спеціального поняття. Даючи лінгвістичне визначення терміну, О. С. Ахманова зазначає, що термін – це «слово або словосполучення спеціальної (наукової, технічної і т. д.) мови, створюване (прийняте, запозичене і т. д.) для точного вираження спеціальних понять і позначення спеціальних предметів» [5, с. 474].

Семантика терміна – складна проблема. Телеологічно термін призначений для того, щоб точно висловити спеціальне поняття або позначити спеціальний предмет. Точність вимагає семантичного звуження, однозначності. Але ж кожен термін – це слово, а воно завжди належить рухомій, динамічній і мінливій лексичній системі, в якій у слів постійно народжуються нові значення. Як справедливо пише в книзі «Слово і термін. Пролегомени до філософії імені» А. Х. Султанов, «будучи словом, термін обов'язково виявиться залученим в динаміку лексичної системи і як наслідок «обросте» синонімами, а також в ньому розвинеться і полісемія. Інакше кажучи, ніякими нормативними актами слово не можна змусити перестати бути словом» [42, с. 19].

Основи теорії терміна як інструменту в осягненні сенсу були закладені в Середньовіччі. Терміни – головні компоненти численних середньовічних енциклопедій, книг універсального знання. Неперевершена

праця вийшла з-під пера Вінсента з Бове в середині XIII ст. – це було *Speculum majus* («Велике дзеркало»), в якому були об'єднані чотири «великих дзеркал» – природи, науки, моралі та історії.

Термін зайняв провідне місце в логіко-лінгвістичних навчаннях середньовічної схоластики. Тоді логіка розвивалася за традиційним зразком: вона містила спочатку логіку термінів, потім – логіку висловлювань і, нарешті, – логіку міркування, або виведення. При цьому сфера силогістичного виведення була не пов'язана зі сферою виведення (або міркування) в цілому.

Слово «термін» має безліч визначень. Наприклад, В. П. Даниленко наводить 19 визначень терміна [16, с. 83-86], Б. М. Головін – сім [13, с. 18-19]. Таку кількість різнорідних дефініцій можна пояснити тим, що в момент їх створення термінознавство ще не склалося як окрема наука, до того ж термін є об'єктом вивчення багатьох наукових дисциплін, отже, кожна з них намагається підкреслити в терміні істотні з її точки зору ознаки. Спроби ж поєднати у визначенні різнохарактерні ознаки терміна мають незадовільний результат.

Крім співвіднесеності терміна з поняттям, в сучасному термінознавстві виділяється ряд інших важливих вимог, яким повинен відповідати термін: однозначність, точність, відповідність нормам літературної мови, стислість, відсутність емоційності та експресивності, вмотивованість, системність та ін. Зазначені умови є вимогами до терміна в ідеалі, однак на практиці виявляються терміни, які їм не відповідають, проте успішно обслуговують понятійні цілі. Таким чином, питання про обов'язковість тих чи інших вимог залишається в даний час дуже дискусійним.

Наприклад, вимога однозначності спростовується при вивченні конкретних терміносистем, де полісемія є досить поширеним явищем [29,

с. 18]. Сьогодні домінує думка, що однозначність терміна – це не обов’язкова умова, а лише тенденція, стан, до якого прагне будь-яка терміносистема; на практиці ж однозначність терміна досягається «завдяки таким обмеженням, які накладають на нього умови кожного термінологічного поля» [43, с. 130]. Однак необхідно відзначити, що в багатьох випадках навіть в межах одного термінологічного поля термін може мати не одне, а кілька лексичних значень, оскільки значення терміна визначається, з одного боку, об’єктивним змістом відповідного поняття, з іншого боку, певним суб’єктивним початком, яке привноситься дослідником з метою уточнення меж змісту спеціального поняття, що позначається терміном.

У результаті опрацьованих наукових розвідок було сформульовано ряд тез:

- 1) термін – величина функціональна змінна, яка трансформується в міру зміни інших величин в рамках певних функціональних стилів;
- 2) термін логічно обґрунтований і як функціональна одиниця орієнтований на поняття;
- 3) термін не існує поза мовою для спеціальних цілей, він утворений на основі мови і функціонує за її законами;
- 4) обумовлена функціональним стилем лексична одиниця може бути загальноживаним словом або терміном, що відображає поняття конкретної галузі знань.

1.3. Класифікація термінів та їх властивості: перекладознавчий аспект

Настільки багатогранне явище, як термін, входить у найрізноманітніші класифікації – за логічним, лінгвістичним, науковим та

іншими принципами. Тому і існує велика кількість відмінних один від одного класифікацій, які були запропоновані різними вченими. Ці класифікації в своїй сукупності характеризують роль і місце термінів у науковій, економічній, політичній, управлінській та інших сферах функціонування сучасного суспільства.

Зупинимося на класифікаціях термінів. Одна з них була запропонована В. А. Виноградовим. Він виділяє терміни категорій, загальнонаукові і загальнотехнічні терміни, міжгалузеві терміни, спеціальні терміни [10, с. 370]. Однак, на думку ряду фахівців, загальнонаукові терміни власне термінами не є. Семантика загальнонаукових та міжгалузевих термінів може видозмінюватися в кожній окремій галузі знання, набуваючи специфічні додаткові елементи значення (семи).

Виділяється величезна кількість вузькоспеціальних термінів – тип термінів, що позначають поняття об'єктів різних ступенів ієрархії, ознаки цих об'єктів, значення ознак, аспекти розгляду об'єктів.

Існує кілька класифікацій (або типологій) термінів, але, на відміну від типологій, в яких терміни діляться за однією істотною ознакою, в класифікаціях терміни групуються за кількома різними ознаками, незалежними один від одного: за змістом, мовною формою, за функцією, за внутрішньомовною і позамовною ознаками. Проте, класифікації термінів можуть бути взаємопов'язані [25, с. 24].

В якості підстав класифікацій використовуються різні характеристики термінів, пов'язані з утриманням термінів, їх формальною структурою і функціями. Підстава класифікації може залежати від галузі знань, до якої відноситься термінологія [26, с. 158].

Залежно від галузі знання або діяльності терміни можуть бути науковими (які, в свою чергу, поділяються згідно з термінологією, що

відповідає наявним наукам), технічними (які можуть також використовуватися і в науковій сфері), термінами мови опису і мови обслуговування економіки, термінами мови управління (наприклад, дипломатичні терміни, терміни діловодства або військових мов) і суспільно-політичними [26, с. 159].

За логічною категорією виділяють терміни, що позначають предмети, процеси, ознаки, властивості, величини і їх одиниці. Залежно від змістовної структури терміни можуть бути однозначними або багатозначними [25, с. 27].

Існують також лінгвістичні класифікації термінів, які базуються на лексичних ознаках термінів. Подібну класифікацію можна знайти в роботі Б. Н. Головіна [26, с. 159].

Головін Б. Н. пропонує таку класифікацію термінів на основі їх морфолого-синтаксичної структури. У цьому випадку терміни діляться на два типи: терміни-слова і терміни-словосполучення [13, с. 70]. Шелов С. Д. виділяє також терміни, виражені словами з символами [44, с. 34].

З точки зору морфологічної структури терміни можуть бути іменниками, дієсловами, прикметниками і прислівниками [13, с. 70]. Згідно з Б. Н. Головіним і Р. Ю Кобриним, частина мови терміна залежить від тієї області знання, в якій використовується термін: так, для математичних текстів характерні термінологічні предикати, виражені дієсловом, коротким прикметником або коротким причастям; прикметники переважно виступають як елементи складних термінів, але субстантивовані прикметники є термінами самі по собі; в певних термінологіях (наприклад, в музичній) термінами є в тому числі прислівники або дієприслівники, що виражають ознаку дії.

Проте, в якості словникових одиниць використовуються переважно терміни, котрі виражені іменниками або іменними словосполученнями,

оскільки вони є значущими поняттями і часто зустрічаються в текстах науково-технічного змісту.

Залежно від типу структури терміни-словосполучення можуть бути простими словосполученнями, до складу яких входить два знаменних слова, при цьому одне з них буде головним, а інше – залежним, і складними словосполученнями, в яких кілька залежних слів, що відображають різні аспекти значення головного слова. З точки зору семантики терміни-словосполучення можуть бути вільними або стійкими.

За морфологічним типом головного слова Б. Н. Головін виділяє [13]:

1) субстантивні словосполучення; в ролі головного слова в таких словосполученнях виступає іменник, в ролі залежних слів можуть виступати іменники (з прийменником і без), прикметники, порядкові числівники і причастя;

2) ад'єктивні словосполучення; головним словом є прикметник або дієприкметник, залежним – іменник або наріччя;

3) дієслівні словосполучення; головне слово – дієслово, залежне – іменник.

Залежно від мови-джерела терміни бувають споконвічними (уже були в складі літературної мови, але не спеціальної), запозиченими (з іншої мови) і гібридними або гібридотермінами.

За сферою використання виділяються універсальні (використовуються в декількох областях знання), унікальні (для однієї області) і авторські терміни.

З історико-лексикологічної точки зору терміни діляться на терміни-архаїзми, що входять в застарілі терміносистеми або пов'язані з застарілою галуззю знань, і терміни-неологізми, що з'являються в зв'язку з новими явищами і предметами [26, с. 160].

Оскільки спеціальна мова виконує більш конкретні функції, ніж літературна мова, а її лексичний склад постійно поповнюється новими термінами, вона періодично потребує стандартизації. За ступенем нормативності терміни можуть бути стандартизованими, які пройшли стандартизацію; стандартизованими, які проходять стандартизацію; неприпустимими (не пройшли стандартизацію), рекомендованими, паралельно допустимими (в якості додаткового варіанту) і відхиленними. Також в залежності від частоти трапляння в тексті можна виділити високочастотні і низькочастотні терміни [26, с. 161]. Частота терміна має ключове значення для статистичного підходу до автоматичного вилучення термінів.

Існує три основних етапи стандартизації:

- 1) повна систематизація всіх назв;
- 2) оцінка і уніфікація реально існуючої термінології;
- 3) справжня стандартизація [11, с. 85-86].

За вмотивованістю терміни можуть бути повністю мотивованими, повністю немотивованими, частково мотивованими або ж помилково мотивованими [25, с. 34].

Залежно від категорії поняття, що позначається терміном, В. М. Лейчик пропонує виділяти чотири види термінології:

- 1) терміни об'єктів;
- 2) терміни процесів;
- 3) терміни ознак;
- 4) терміни величин і їх одиниць [25, с. 93].

Також необхідно додати абстрактні поняття і логічні терміни. Розглянемо кожне поле окремо [40, с. 131]:

1. Терміни об'єктів. Це терміни, що позначають різні предмети дійсності, тобто матеріальні об'єкти. Наприклад: *“hand controller”* – ручка управління; *“cabin”* – кабіна; салон літального апарату.

2. Терміни абстрактних понять. Дана категорія з'явилася за рахунок включення в досліджувану терміносистему понять, що відображають різні явища і абстрактні поняття. Наприклад: *“labor-intensive maintenance”* – трудомістке технічне обслуговування; *“navigation computations”* – навігаційні обчислення.

3. Терміни процесів. У категорію процесів входять терміни, спрямовані на відображення різних дій, пов'язаних з певною тематикою або наукою. Наприклад: *“keeping”* – стабілізація, *“maintenance activities”* – роботи з технічного обслуговування, *“natural convection”* – природна конвекція.

4. Терміни величин. Дана категорія включає в себе термінологічні одиниці, які відображають результати вимірювання. Наприклад: *“absolute ceiling”* – максимальна висота над рівнем моря, *“absolute humidity”* – абсолютна вологість.

5. Терміни ознак. Дана група представлена прикметниками, описує ознаки об'єктів і явищ. Наприклад: *“aerostatic”* – аеростатичний.

6. Логічні терміни. У словнику Д. Крокера було виявлено два терміни, які слугують лише для логіки висловлювання: *“according to instructions”* – точно так, як зазначено в інструкціях, *“according to requirements”* – як потрібно. Розглядаючи структуру термінів, С. В. Гриньов-Гриневиц в своїх роботах класифікує їх за двома групами: слова і словосполучення. Але, досліджуючи терміносистему авіації в структурному аспекті, слід виділити ще один вид термінів: терміни-аббревіатури. Нижче ми розглянемо кожен з трьох типів більш детально.

7. Терміни-словосполучення, які є найпоширенішою групою. Наприклад: *“abnormal load”* (аварійне навантаження), *“absolute humidity”* (абсолютна вологість повітря).

8. Терміни-слова. Терміни-слова зустрічаються досить часто. З них найбільша кількість – іменники. Наприклад: *“aeronautics”* – аеронавтика, *“hangar”* – ангар, *“jato”* – стартовий прискорювач. Рідше зустрічаються прикметники: *“backup”* – резервний, запасний, дієслова: *“advect”* – рухатися в горизонтальному напрямку.

9. Терміни-аббревіатури. Дана група була виділена окремо, оскільки аббревіатури одночасно і повторюють структуру слова, і в той же час найчастіше представляють собою словосполучення.

Якщо розглядати термін з точки зору закладеної в ньому інформації, то він є стислою заміною свого опису, тобто дефініцією. Властивість терміна бути засобом фіксації інформації робить його найважливішим елементом в процесі комунікації. У науково-технічному документі терміни несуть основне навантаження, оскільки є ключовими словами для передачі певної інформації. Тому ступінь впорядкованості термінологічної структури значно впливає на змістовну якість тексту [11].

Термін представляє собою мовну одиницю, яка використовується в спеціально-професійній комунікації, і повинна мати властивість відтворюваності, вживатися в обмеженій професійній сфері і володіти певними функціями. Науковцями розроблено та запропоновано критерії визначення термінологічності, серед них – дефінітивний критерій і критерій концептуальної цілісності.

У системній організації термінів на лексико-семантичних засадах визначальними є загальномовні семантико-парадигматичні відношення полісемії, омонімії, антонімії та синонімії. Це пояснюється тим, що терміни не існують у мові ізольовано, а перебувають у певних відношеннях між

собою із словами загальнолітературної мови. Полісемія – це наявність різних значень та змісту у одного і того ж слова (словосполучення, фрази). З явищем полісемії у термінології тісно пов'язана омонімія. Тут, на відміну від полісемії, взаємодіють не значення термінів, а однакове звучання різних за значенням термінів. Значення слів-омонімів протиставляються як лексеми у всій сукупності їх лексичних значень. Омонімія – одне з явищ, які притаманні всім мовам та характеризують лексико-семантичну систему кожної з них [13, с. 172].

Наявність дефініції є дуже важливою властивістю термінів. А дефінування терміна обумовлює його однозначність. Властивість бути засобом для фіксації великого обсягу стислої інформації робить термінологічні одиниці важливими одиницями в будь-якому діловому тексті. У науково-технічному або виробничому контексті саме терміни несуть основну інформаційне навантаження і є найбільш інформативними одиницями. Сукупність усіх термінів у тексті становить семантичну структуру, основний зміст тексту.

1.4. Специфіка відтворення термінологічних одиниць

З перекладознавчої точки зору, існує кілька прийомів перекладу атрибутивних словосполучень: дослівний переклад (калькування), функціональний аналог або семантичний еквівалент, транслітерація і транскрипція, повне копіювання англійського словосполучення, експлікація, поєднання кількох прийомів перекладу [8, с. 45-49].

Дослівний переклад (калькування) полягає «в перекладі частинами слова або словосполучення з подальшим з'єднанням частин» [9, с. 38]. Часто визначальна частина терміна може передаватися прикметником, також можлива зміна порядку проходження компонентів, а смислові

зв'язки можуть передаватися за допомогою прийменників [9, с. 45]. Наприклад: “*mortgage tax*” – *іпотечний податок*, “*acquisition price*” – *ціна придбання*, “*income statement*” – *звіт про доходи*. Транскрипція є «передачею англійського слова на українську мову шляхом відтворення за допомогою українських букв його звукової форми», тоді як транслітерація – «передача англійського слова на українську мову шляхом відтворення його графічної форми (літерного складу) за допомогою алфавіту української мови». Такі прийоми використовують при передачі назв фірм, корпорацій та інших організацій. Наприклад: “*Special Systems Industry*” – *Спешел Сістемз Індустрі*. У разі, коли в назві організації є загальноживані слова, то вони можуть передаватися за допомогою транслітерації, транскрипції, семантичного еквівалента або калькування.

Наступний спосіб перекладу термінів – семантичний еквівалент або функціональний аналог. Даний прийом передбачає «використання реально існуючих українських слів, які повністю або частково відображають значення англійського терміна» [8, с. 47]. Наприклад, в українській мові для словосполучення «*capital productivity*» є термін «*фондовіддача*». Експлікація (описовий переклад) використовується в тому випадку, якщо неможливо підібрати еквівалент в мові, на яку здійснюється переклад. Даний спосіб полягає в передачі значення слова за допомогою його опису, пояснення. Словосполучення *market auction* можна перевести використовуючи описовий переклад, як торгівля цінними паперами методом аукціону.

Можливим є поєднання декількох прийомів перекладу одночасно: використовувати калькування і транслітерацію або транскрипцію; транскрипцію і описовий переклад; транскрипцію, калькування і функціональний аналог; калькування, транскрипцію і описовий переклад. Наприклад: “*quality control engineering*” – *техніка контролю якості*.

У випадку, якщо відбувається повне копіювання англomовного словосполучення, термін передається латиницею [28, с. 49].

При перекладі багатокomпонентних термінів необхідно встановити ключове слово і внутрішні смислові зв'язки [28, с. 49]. Наприклад, якщо переводити термін *immovable property gains tax*, то спочатку переводимо ключове слово “*tax*” – *податок*, потім “*gains*” – *прибуток* і поєднання “*immovable property*” – *нерухоме майно*. У підсумку отримуємо податок на прибуток від нерухомого майна.

В якості рекомендацій при перекладі термінів необхідно спиратися на контекст. Тлумачний словник або довідкове джерело можуть допомогти при проясненні значень терміна. Наприклад, у словосполученні *interest rate* слово *rate* позначає ставка, але в словосполученні *inflation rate* вживається в значенні *рівень* [31, с. 155]. Також необхідно враховувати географічні і країнознавчі реалії, вміти правильно «підібрати лексичну відповідність терміна або скористатися калькою в тому випадку, коли еквівалент в мові перекладу відсутній», «перевіряти використання того чи іншого англійського терміна в оригіналі, перш ніж «впроваджувати» його в текст перекладу» [31, с. 155-156].

Прийом конкретизації відноситься до відтворення одиниці конкретного змісту мовою перекладу через одиницю конкретного змісту. Слово або словосполучення, що мають широке значення в українській мові, слід замінити еквівалентом, що вказує на значення відповідно до контексту чи стилістичних вимог. Наприклад, поняття «дослідження» може стосуватися різних ситуаційних умов і в значній мірі організоване за контекстом; в англійській мові це поняття відповідає різним вузьким однорідним значенням залежно від контексту: “*to explore*” – *досліджувати регіон (to explore the region)*, “*to investigate*” – *досліджувати ринок (to*

investigate the market), “*to research into*” – *досліджувати явище (to research into the classical literature)* [8, с. 93].

При перекладі термінів можна також використовувати метод генералізації, який виникає, коли ступінь порядку інформації вихідної одиниці вище рівня порядку одиниці, що відповідає її змісту у її мові перекладу: “*compensation award*” – *рішення про відшкодування збитків*. Деякі інші трансформаційні методи перекладу термінів потрібні, коли значення терміна нове для української мови. Наприклад, можна взяти тексти англійською мовою з різних вузьких сфер людської діяльності.

З точки зору функціонального аспекту, переклад термінологічних одиниць галузевих термінологічних систем здійснюється за допомогою лексичних, лексико-семантичних та лексико-граматичних міжмовних трансформацій. Перекладач повинен добре розуміти деякі прийоми перекладу, щоб точно передати значення терміна. Найпоширеніший спосіб перекладу термінів управління англійською мовою – це лексичний еквівалент. Переклад з використанням лексичного еквівалента, тобто переклад звичайної лексичної відповідності, яка повністю відповідає значенню терміна, є ефективним лексичним способом перекладу термінологічних одиниць певної галузі. Деякі терміни англійською мовою дійсно перекладаються як явні та абсолютні еквіваленти, наприклад: “*secretary*” – *секретар (працівник офісу, в обов’язки якого входить обробка документів, планування зустрічей, організація різних заходів та ін.)*, “*self-administration*” – *самоврядування*, “*temporary employment*” – *тимчасова зайнятість*, “*working-age population*” – *населення працездатного віку*, “*document circulation*” – *документообіг*, “*experienced worker*” – *досвідчений працівник, працівник зі стажем*. Однак, кількість таких термінологічних одиниць у загальному термінофонді будь-якої мови незначна [22, с. 104].

Низка класифікацій за різними ознаками свідчить про те, що в мові наукової літератури функціонує величезна кількість термінів. Проте ця кількість постійно поповнюється новими термінами, що вимагають не тільки класифікування, а й перекладу. Отже, переклад нових термінів – проблема, з якою перекладачі стикаються досить часто, особливо при перекладі науково-технічних текстів. Спеціаліст, займаючись перекладом таких текстів, повинен враховувати особливості перекладу термінів. Вчені пропонують велику кількість способів перекладу. В ході дослідження встановлено, що при перекладі простих і складних термінів найбільш використовуваним є прямий спосіб перекладу, зокрема, запозичення. Часом переклад термінів не проводиться зовсім. Причину відсутності перекладу, можливо, слід шукати серед екстралінгвістичних чинників. Однак багатокомпонентні терміни перекладаються з англійської на українську більш складним чином. Тут можна зустріти використання непрямого (непрямого) способу перекладу. З усього перерахованого вище можна зробити висновок про те, що для вибору найбільш оптимального способу перекладу термінів необхідно враховувати не тільки стандартні вимоги, що висуваються до терміну, але вплив певних мовних тенденцій і екстралінгвістичних чинників [31, с. 35].

Слід зазначити, що дослідження проблеми перекладу нової термінологічної лексики знаходиться на початковій стадії у зв'язку з науковою новизною розглянутих понять і вимагає подальшого розгляду. Проте, навіть на початковій стадії вивчення даної проблеми вже можна зробити висновки і простежити певні закономірності.

Особливою вимогою до науково-технічних перекладів є еквівалентність та адекватність перекладу тексту-оригіналу. Для досягнення максимальної точності, а місцями і близькості сенсу (в разі

відсутності еквівалентів термінів і понять вихідної мови в мові, на яку перекладають), на практиці застосовуються різні методи.

При проблемних перекладах перекладачем підбирається найбільш відповідний за змістом термін з мови, на яку він перекладає. Допускається часте використання перекладацьких трансформацій в процесі перекладу науково-технічних текстів. До числа найбільш часто використовуваних трансформацій можна віднести заміни, упущення і перестановки [25, с. 116].

Таким чином, при перекладі термінів необхідно враховувати сферу їх застосування і контекст, а також смислові зв'язки між компонентами в термінах-словосполученнях. Основні прийоми перекладу термінів: підбір еквівалента, дослівний переклад (калькування), семантичний еквівалент або функціональний аналог, транслітерація й транскрипція, повне копіювання англомовного словосполучення та експлікація.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ У СФЕРІ ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ

2.1. Особливості утворення термінів у логістиці: перекладознавча проблематика

При виборі найбільш актуальних напрямів підготовки останні 20 років одним з найбільш актуальних залишається логістика. Незважаючи на те, що поняття стало досить популярним, та даний напрямок діяльності і саме слово з'явилися дуже давно[49].

Для початку розглянемо історичну трансформацію поняття. Слово «логістика» з грецької означає «рахункове мистецтво», або «мистецтво міркування, обчислення». У Стародавніх Афінах була спеціальна посада – «логіст», на яку щорічно призначалися шляхом жеребкування, і в його обов'язки входила перевірка звітів інших чиновників [23, с. 53].

У Візантійській імперії поняття «логістика» було більш пов'язане з підготовкою до військового походу, розрахунку кожного акту: простір і час, робити правильний аналіз місцевості з точки зору пересування армії, а також опору сил противника, і в відповідності до цих функцій керувати і розпоряджатися рухом і розподілом власних збройних сил [23, с. 55].

У багатьох підручниках повторюється думка, що великий розвиток логістика одержала в США в роки Другої світової війни, коли в 1944 році союзники були змушені відкрити другий фронт і вести бойові дії на одному континенті, маючи сировинні бази на іншому. Однак в цей період радянська військова логістика мала результати по практично повністю відвойованим територіям СРСР, а радянські війська переходили в наступ за кордони держави.

Варто відзначити значний внесок Японії в розвиток логістичних принципів і систем, особливо значний в сфері організації виробництва, а потім і суміжних з ним областей закупівлі і розподілу [27, с. 94].

Сьогодні логістика широко орієнтована на споживача. Основною метою логістики, зокрема транспортної, є створення інтегрованої ефективною системи регулювання та контролю за внутрішніми та міжнародними ланцюгами постачання товарів, що забезпечує високий рівень перевезення продукції при мінімізації загальних логістичних витрат. Реалізується ця мета шляхом вирішення комплексу задач: глобальних, загальних та приватних [23].

“*JIT (Just in time)*” – концепція (технологія) побудови логістичної системи або організації логістичного процесу в окремій функціональній області, що забезпечує доставку матеріальних ресурсів, незавершеного виробництва, готової продукції в потрібній кількості в потрібний час і точно до призначеного терміну. Застосування концепції «точно в строк» дозволяє знизити запаси, скоротити виробничі та складські площі, підвищити якість виробів, скоротити терміни виробництва, ефективно використовувати обладнання, зменшити число невиробничих операцій [12, с. 49].

Багато дослідників, зокрема М. Крістофер, відзначають, що концепція “*JIT*” націлена на синхронізацію роботи всіх елементів ланцюга, на ранню ідентифікацію вимог відвантаження товарів на замовлення, на забезпечення найсуворішої дисципліни договірних відносин. Для недопущення накопичення надмірних запасів, з одного боку, і оптимізації загальних логістичних витрат – з іншого, пріоритетне значення отримує завдання пошуку консолідації вантажів. Замість поставки дрібних партій від різних постачальників в точні терміни замовлення, що виконуються різними постачальниками, повинні об’єднатися в рамках однієї поставки.

Для застосування технології “ЛІТ” необхідне створення максимально тісних взаємин між покупцем і постачальником з точки зору обміну інформацією та координації планів; також підвищуються вимоги до якості матеріалів, що поставляються і комплектуючих [7].

Необхідною умовою для розвитку вітчизняної логістики є ліквідація економічних передумов для відтворення монополістичних тенденцій і науково технічний прогрес в сферах виробництва і обігу.

У даний час вивчення особливостей утворення логістичних термінів являє собою безсумнівний інтерес. Дослідження термінології логістики відноситься до числа найбільш важливих проблем сучасної лінгвістики. У зв'язку з цим великий науковий інтерес представляє вивчення способів освіти даних термінів [49].

Як відомо, існує п'ять способів термінотворення: семантичний, морфологічний, морфолого-синтаксичний, синтаксичний і запозичення. Всі способи використовуються для утворення і поповнення логістичної термінології, зокрема, в англійській та німецькій мовах [50].

Семантичний спосіб являє собою утворення нових термінів шляхом розкладання слів на омоніми. Даний спосіб полягає в тому, що різні значення одного й того ж слова перетворюються в різні слова, що усвідомлюються етимологічно як абсолютно самостійні і незалежні, або в тому, що за існуючим в мові словом закріплюється значення, яке раніше було йому не властивим. Розглянемо англійське слово “*kangaroo*”. Так, в загальноживаній лексики “*kangaroo*” означає назву тварини (кенгуру), а в логістиці даним терміном називають перевезення вантажних автомобілів на спеціально обладнаних залізничних платформах. Слово “*location*” (*місце*) означає *торговельну точку* або *торговельну зону* [39, с. 33].

Морфологічний спосіб має на увазі утворення термінів за допомогою словотворчих морфем, а саме приставок і суфіксів. Морфологічний спосіб

включає: суфіксацію, префіксацію, префіксально-суфіксальний спосіб і усічення основ.

Суфіксація є найбільш поширеним способом утворення термінів логістики. Якщо проаналізувати його використання, то можна помітити ряд цікавих явищ:

- по-перше, певні суфікси виражають категоріальну приналежність відповідних їм понять;
- по-друге, при суфіксації існує синонімія, яка утворює поняття однієї категорії;
- по-третє, багато суфіксів є омонімічними. Дане явище пояснюється розщепленням значення одного вихідного суфікса.

Так, в німецькій мові, як і в англійській, суфікс-ER має значення активатора діяльності, тобто діяча: *“Einkäufer”* – агент із закупівель, *“Berufskraftfahrer”* – водій вантажних автомобілів. Прикладом в англійській мові можуть служити слова *“carrier”* – перевізник, *“customer”* – покупець. Суффікс -ling в німецькій мові виражає значення активних речовин, наприклад: *“Stirnaufsteckling”* – металевий каркас; -ung позначає процес, дію, засіб: *“Abberufung”* – вилучення; *“Abfassung”* – формулювання, *“Abfertigung”* – прийом і відправка вантажів, а в англійській мові ті самі значення передають суфікси -ment, -ion, наприклад, *“movement”* – переміщення, *“cancellation”* – анулювання замовлення. У німецькій мові в значенні якості вживаються суфікси -heit, -keit, -bar, наприклад: *“Ladefähigkeit”* – вантажопідйомність, *“Stapelfähigkeit”* – штабельований (здатність зберігатися в штабелях), *“trinkbar”* – придатний для пиття. В англійській мові дані значення експлікуються за допомогою суфіксів -ance / -ence, -hood, -ness, -ship, наприклад: *“conveyance”* – передача, *“reference”* – габарит, *“vastness”* – широта, *“partnership”* – партнерство [40, с. 132].

Префіксація не є продуктивним способом в даних мовах. У німецькій мові в більшості випадків префікси використовуються для утворення термінів у негативному значенні. Наприклад: un-: *“unproduktiv”* – *непродуктивний*, nicht-: *“nichterfüllbar”* – *нездійсненний*. В англійській мові, як і в німецькій, існує префікс un-, який вживається не тільки в негативному значенні, але і в значенні, протилежному до вихідного. Наприклад, *“unacceptable”* – *неприйнятний*, *“unblocking”* – *розблокування*, *“unloading”* – *розвантаження*. Однак окрім префікса un- в англійській мові існують і інші негативні приставки, що використовуються для утворення негативної форми слова -in-: *“inappropriate”* – *невідповідний*, il-: *“illegible”* – *нечіткий*, ir-: *“irrelevant”* – *недоречний*, крім того, в англійській мові спостерігається використання запозичених префіксів, наприклад: *order – reorder; stock – exstock* [41, с. 109].

Словоскладання – дуже поширений спосіб морфолого-синтаксичного термінотворення в німецькій мові. Складні слова, в яких немає сполучних морфем між складовими елементами, називаються повноскладними. Прикладами можуть служити такі німецькі терміни: *“Bestellzeitpunkt”* – *термін надходження замовлення*, *“Transportverpackung”* – *упаковка, придатна для транспортування вантажів*. Зустрічаються такі терміни і в англійській мові: *“deadweight”* – *власна маса (транспортного засобу)*, *“load-carrying”* – *навантажений*.

У неповноскладних словах є сполучні морфеми, в ролі яких виступають закінчення -er, -en, -es, -s, наприклад, *“Bereitstellungspunkt”* – *пункт доставки*, *“Einheitenlager”* – *зберігання*. Серед німецьких термінів зустрічаються іноді гігантські мовні одиниці, утворені подібним чином: *“Verkehrsinfrastrukturfi nanzierungsgese llschaft”* – *компанія, що фінансує транспортну інфраструктуру*.

Дедалі більшого поширення набуває такий спосіб словотвору як аббревіація. Аббревіаціями називають засіб стиснення довгих термінологічних словосполучень. В англійській термінології нами було зустрінуте внутрішнє усічення. Прикладом цього явища може служити слово *package* – *pkge*, що позначає упаковку, а також складноскорочені слова, в яких буквена аббревіатура з'єднується зі словом. Наприклад, *activity based costing analysis* – *ABC analysis* (аналіз обчислення собівартості за обсягом господарської діяльності). У німецькій мові також можна зустріти такі скорочення: *AA* – *Anmeldeabteilung* (відділ прийому заявок), *AB* – *allgemeine Bedingungen* (загальні умови), *Mehrwertsteuer* – *MwSt* або *MWSt* – (податок на додану вартість) [41].

Синтаксичний спосіб термінотворення – це спосіб перетворення вільних словосполучень в складні еквіваленти слів. Це складні багатокомпонентні терміни, які досягають іноді довжини до п'яти-шести слів в англійській мові, а при перекладі на українську мову – ще більше. Наприклад, “*operational profit through time and inventory management*” – *методика графічного представлення часу виконання замовлення, структури витрат і запасів в різних точках ланцюга поставок*.

Слід зазначити, що система логістичної термінології, а також термінологічні системи інших галузей, характеризуються наявністю аналітичних форм номінацій. Серед них багато термінів дво- та триелементної структури, але є й термінологічні номінації, що складаються зі слів.

Вони називаються полілексемними номінативними одиницями у працях деяких вчених [8, с. 5] префікси кваліфікуються як квазі -терміни (квазі ... - перша частина складних слів, значення яких відповідає хибним, уявним прикметникам). Квазітерміни включають постійно повторювані термінологічні одиниці, що складаються щонайменше з двох

термінологічних елементів, які функціонують незалежно в певній термінологічній системі, визначення яких є частиною загального змісту квазітерміна і мають своє визначення. Таким чином, квазітерміни можна розглядати як структурну різноманітність термінів.

Квазітермінами логістики є: розподіл партії товарів, масова зона, транспортний засіб, структура класифікації артикулів, вид транспортування, невикористовувані запаси, відсутність на складі, відсутність товару на полиці, зона надлишкового зберігання, сформувані вантажний пакет, місце приймання, замовлення на постачання, радіочастотна ідентифікація, замовлення на постачання товару окремими партіями, асортимент товарів у продажу тощо [21, с. 55].

Двокомпонентні атрибутивні словосполучення є найпоширенішим видом складених термінів в обох мовах. Вони складаються з опорного елемента, який виражений іменником і визначальним його елементом. Наприклад, в англійській мові препозитивний елемент може бути як прикметником, так і іменником: *“storage capacity”* – місткість складу, *“carriage conditions”* – умови перевезення; *“common area”* – загальна зона, *“deliverable assortment”* – асортимент, який доставляється [21].

І, нарешті, останній спосіб поповнення термінології – за допомогою запозичень з інших мов. Німецька логістична термінологія має значну кількість запозичених термінів з англійської мови, що свідчить про ще не завершену до кінця терміносистему і процеси німецького термінотворення в галузі логістики, що тривають, наприклад: *“Full Container Load (FCL)”* – повністю завантажений контейнер, *“Out of stock”* – відсутній на складі, *“Serial Shipping Container Code (SSCC)”* – серійний код транспортної упаковки тощо [21].

В англійській логістичній термінології також зустрічаються окремі слова, що мають іноземне походження, наприклад: *“freight”* – перевезення

вантажів (з середньоніжньонімецької мови), “cabotage” – каботажне судноплавство (з французької), “cargo” – вантаж (з іспанської) та ін. [21].

Підводячи підсумок даному аналізу, потрібно відзначити, що способи формування логістичних термінів в основному не відрізняються від способів звичайного словотвору. Найбільш продуктивним способом утворення термінів логістики в англійській мові є суфіксація, якщо мова йде про однокомпонентні термінологічні одиниці, а в німецькій мові перше місце займає словоскладання, яке, однак, в ряді випадків супроводжується суфіксацією і префіксацією. Що стосується двокомпонентних термінів, то в обох досліджуваних мовах провідною структурою є атрибутивне словосполучення, але якщо в німецькій мові воно, як правило, складається з прикметника та іменника, то в англійському термінологічному атрибутивному словосполученні обидва компонента можуть бути іменниками. Використання англійських запозичень як джерела поповнення логістичної термінології, в основному, є характерним для німецької мови.

2.2. Способи перекладу термінів у текстах, що належать до галузі транспортної логістики (на матеріалі однокомпонентних та багатоконпонентних термінів)

Термінологія науки, яка розвивається, потребує дослідження, в розрізі існуючих і нових термінів, в створенні єдиної наукової системи. На жаль, до цих пір ще не існує досконало логічної і несуперечливої системи щодо відтворення термінології логістики, що призводить до таких недоліків, як переклад нового поняття словом, що вже існує і означає інший предмет або поняття. В такому випадку, коли при перекладі на українську мову англійський термін втрачає відтінки свого значення і

можливість знаходження адекватного еквівалента відсутня, застосовують транслітерацію, транскрибування або калькування [22, с. 103].

Транслітерація – це передача літерного складу слова, написаного за допомогою однієї алфавітної системи, засобами іншої алфавітної системи. Транскрибування – це передача звукового складу слова за допомогою літер іншої мови, відтворення тексту способом транскрипції.

Транскрипцію і транслітерацію використовують у випадках, коли можливо уникнути описового перекладу з метою максимально можливого збереження лексичного складу тексту оригіналу в тексті перекладу. Наведені нижче англійські терміни логістики за своєю семантикою є унікальними і не мають еквівалентів в українській мові [22, с. 105].

Пор.: “*controlling*” – *контролінг* (сукупність методів аналізу, прогнозування, прийняття рішень і їх коректування в процесі реалізації стратегічних цілей фірми), “*booking list*” – *букінг-лист* (документ, в якому реєструються всі необхідні дані про вантаж і вказуються місце і спосіб його розміщення на судні), “*lumpsum*” – *люмпсум* (провізна плата, що стягується акордно за все судно безвідносно до фактичної кількості вантажу, що перевозиться); “*outsourcing*” – *аутсорсинг* (залучення третьої сторони); “*flat*” – *флет* (дерев’яна квадратна платформа для укладання вантажів); “*terminal*” – *термінал*.

Назви професій, відповідних іноземної дійсності, транскрибуються, щоб уникнути плутанини. Наприклад: “*armator*” – *арматор* (судновласник)

Використання прийому транскрибування обумовлено тим, що термін «судновласник» означає особу, що володіє повними юридичними правами на дане судно, а «арматор» – це особа, яка експлуатує морське судно безвідносно до того, належить воно йому за правом власності чи ні [22, с. 106].

Приклад: “*stevedore*” – *стивідор* (портовий вантажник). У цьому випадку використання українського еквівалента «портовий вантажник» неможливе, оскільки в обов’язки стивідора входить не тільки здійснення вантажно-розвантажувальних робіт, а й складання кошторисів, графіків, контроль за виконанням правил безпеки і дотриманням технологій навантаження.

Калькування – це утворення нових слів або введення в мову нових способів синтаксичного побудови шляхом запозичення лексико-семантичних і лексико-синтаксичних моделей іншої мови або мов і заповнення їх морфемами даної мови. Іншими словами, це переклад іншомовного зразка по частинах засобами своєї мови.

Наприклад: “*underdelivery*” – *недопоставка*; “*overshipment*” – *перепоставка*. Незважаючи на вже зроблені спроби перекладу термінів логістики, в українській термінології збереглися суперечності і помилки (наприклад, термін “*logistic chain*” можливо перекладати і як «логістичний ланцюг», і як «ланцюг поставок», що означає одне й те саме). Це сталося по ряду причин: в Україні видається поки мало навчальної та довідкової літератури з логістики, мало словників з логістики, перекладачами логістичної літератури іноді виступали непрофесіонали, які не володіють досить добре ні логістикою, ні теорією і практикою перекладу. У зв’язку з цим, не були знайдені і затверджені переклади багатьох слів, що призвело до виникнення проблем при перекладі деяких термінів логістики. Для створення системи термінів перш за все необхідно тлумачення великої кількості нових кредитів і реєстрація мови логістики.

Яскравим прикладом відсутності необхідного контролю над мовою економічної лексики є випадок з терміном «*distribution*». В усній і письмовій мові в економіці вже усталилася передача цього терміна за допомогою транскрипції. Крім того, існують його два написання:

«дистриб'юція» і «дистрибуція». Якщо при запозиченні англійського терміна увійшло два написання одного терміна і фахівці з логістики не впевнені, яке написання краще, то необхідно визначити, яке з них краще і використовувати в мовленні тільки одне з них. На думку вчених, написання «дистрибуція» відповідає правилам транскрибування і більш краще звучить, ніж другий варіант [32, с. 89].

З простим, на перший погляд, терміном “*distribution*” існують великі проблеми, оскільки в даний час немає єдиної думки про його зміст саме в рамках логістичної науки. Для прикладу наведемо речення: “*Distribution logistics primarily concerns sales processes that generally begin with a customer ordering materials*”. – *Розподільна логістика в першу чергу займається процесами продажів, які зазвичай починаються з замовлення покупцем матеріалів.*

Деякі вважають, що англійський термін має більш широке значення, ніж «розподіл». Однак у всіх словниках перекладу слова «дистрибуція» немає. Отже, термін «розподіл» є адекватним перекладом терміна “*distribution*”. У наведеному прикладі була використана також граматична трансформація у вигляді заміни частини мови (заміна іменника прикметником) для максимальної відповідності нормам української мови.

Існують терміни, що входять в українську мову, які не цілком ще утвердилися в англійській мові, не зафіксовані в словниках, але вже досить широко вживаються в спеціальній літературі. У логістиці в Україні “*outsourcing*” означає «передачу організацією або підприємством частини робіт, які вона виконує, іншій організації або підприємству на умовах договору підряду; залучення сторонніх організацій для виконання логістичних операцій». “*Outsourcing*” як синонім слова “*contracting out*” також перекладається як «субпідряд». В англо-українському тлумачному словнику економічної лексики А. Шимків це слово перекладається як

«укладання угод із зовнішніми організаціями на виконання деяких управлінських функцій (бухгалтерський облік, зв'язок, обчислювальна мережа корпорації) [45, с. 145]. Оскільки цей варіант занадто громіздкий для використання в тексті, краще використовувати описовий спосіб і перекладати як «залучення третьої сторони». Наприклад: *“Specialists should make a case for appropriate outsourcing and show how it would be monitored”*. – *Фахівці повинні обґрунтувати відповідний розподіл обов'язків з зовнішньою організацією і показати, як контролювати цей процес.*

Коли в українську мову входить запозичений термін з англійської мови, а в українській мові вже є слово, що означає те саме поняття, то його можна використовувати в якості еквівалента українському слову. Це правило може бути застосовано до слова *“provider”*, так як цей термін з недавнього часу став активно використовуватися в лексиці логістики і в україномовній літературі перекладається як «провайдер» (наприклад, «провайдер транспортних послуг», «логістичний провайдер»). Але в українській мові вже існують поняття «оператор» і «посередник». На підставі цього провідні фахівці з логістики вважають, що замість «провайдер» краще використовувати слово «оператор», оскільки воно є повним еквівалентом англійського слова [32].

При роботі з лексикою англійської літератури з логістики найбільш важкі для розуміння і перекладу термінологічні словосполучення, створені лексичним і синтаксичним способами. Таким чином, однією з найважливіших проблем є проблема перекладу термінів – складних слів. Існує ряд формальних правил перекладу двокомпонентних термінів – складних слів, оскільки по з'ясуванні значень цих компонентів стане можливим розкриття значення складного слова в цілому і знайти для нього відповідний український еквівалент.

У даній роботі були використані прийоми перекладу таких словосполучень [32, с. 92]:

1. Переклад за допомогою родового відмінка іменників. Наприклад: “*transportation cost*” – *вартість перевезення*; “*date of exportation*” – *дата вивезення*; “*shipment requirements*” – *умови поставки*. В даному випадку перекладу словосполучень, що складаються з двох іменників, в українському варіанті спочатку пишеться слово, яке визначається, а потім залежне, виражене неузгодженим визначенням [32, с. 93].

2. Вживання прийменників. В англійських словосполученнях, таких як “*risk premium*” прийменник відсутній, проте для вірної передачі значення необхідне додавання прийменника в українському варіанті. Таким чином, адекватним еквівалентом буде «премія за ризик», але не «премія ризику». Наприклад: “*delivery delinquency*” – *невиконання поставки за контрактом*; “*stock transport order*” – *замовлення на перевезення*; “*arrival notice*” – *повідомлення про прибуття* [32, с. 93].

3. Послідовний переклад. Наприклад: “*tactical air command*” – *тактичне повітряне керування*; “*twin-eyed optical system*” – *біноккулярний оптичний прилад*. У складі наведених термінологічних поєднань відсутні неперекладні компоненти з культурною специфікою, немає серйозного конфлікту форми і змісту. Цим обумовлюється вибір способу послідовного перекладу, що дозволяє скласти словосполучення мовою перекладу, що не спотворює значення складного терміна на мові оригіналу [32, с. 93].

4. Калькування. У термінології логістики часто зустрічаються терміни, взяті з словосполучень і усталені в вигляді окремо функціонуючих одиниць. Ці терміни абсолютно нові для україномовної термінології логістики. Вони не мають відповідників в українській мові, тому калькування видається єдино можливим прийомом їх перекладу. Наприклад: “*door to door*” – *від дверей до дверей* (сучасний спосіб доставки

вантажів зі складу відправника до складу одержувача); *“not always afloat but safely aground”* – не завжди на плаву, але безпечно на ґрунті (судно в період відпливу може лягати на ґрунт, проте при повній відсутності ризику отримання судном ушкодження); *“available-to-promise”* – доступний для замовлення (вільна від зобов’язань частина продукції); *“fider services”* – фідерний сервіс (використання невеликих суден для транспортування вантажів) [32, с. 93].

5. Описовий переклад. Експлікація або описовий переклад – це трансформація, при якій лексична одиниця вихідної мови замінюється словосполученням, експлікується її значення, тобто дає більш-менш повне пояснення або визначення цього значення мовою перекладу. Якщо в науковому тексті зустрічаються неперекладні компоненти і прийом міжмовної транскрипції недостатньо розкриває їх зміст, застосовується описовий переклад. Подібний спосіб перекладу особливо характерний для наукового тексту, якщо він відноситься до будь-якої передової, галузі знань, що швидко розвивається, і в термінологічній системі мови, на яку перекладають, відсутні відповідні терміни. Логістика як раз є такою областю знань, тому безліч термінів були представлені в перекладі описовим способом [32, с. 93].

Наприклад: *“red zone”* – зона зберігання найбільш оборотного товару; *“reverse logistics”* – зворотний матеріальний потік від споживача до постачальника, який включає повернення товару та інші операції; *“track and trace”* – контроль і відстеження руху запасів в ході перевезення [32, с. 93].

Застосування описового способу перекладу тягне за собою розширення вихідного тексту, однак його типологічні ознаки повинні бути збережені. Наприклад: *“After the foundation of new trade firm it receive an*

importer number” – після заснування нової торгової фірми вона отримує ідентифікаційний номер для відстеження її дій.

При перекладі термінологічних поєднань важливо з’ясувати, в якому порядку слід розкривати значення даного словосполучення. Перш за все, слід визначити, до якої лексико-сміслової категорії відносяться компоненти складного слова, тобто що саме вони позначають: предмети, явища, властивості тощо. Складне слово – термін, обидва компоненти якого означають предмети (тобто механізми, прилади), перекладається по-різному, в залежності від того, в якому співвідношенні між собою знаходяться дані предмети. Зазвичай вони складаються з іменників в однині, а також інших частин мови.

Якщо другий предмет – частина першого, то український еквівалент має вигляд: іменник од. наз. відм. + іменник одн. род. відм.

Наприклад: *“ships manifest”* – декларація суднового вантажу; *“stock turnover”* – рух запасів; *“route determination”* – прокладання маршруту; *“delivery creation”* – формування поставки.

Якщо перший предмет – частина другого, то перший компонент перекладається за допомогою прикметника, оскільки він визначає якісну особливість другого предмета, що відрізняє його від інших подібних предметів. Наприклад: *“customs territory”* – митна територія; *“dock receipt”* – докова розписка; *“sales order”* – збутове замовлення; *“load transfer point”* – перевалочний пункт [34, с. 385].

При перекладі переважної більшості складених термінів логістики особливу складність склала передача значення неядерного елемента, що позначається ключовим терміном і що має аналог в мові перекладу.

Наприклад: *“compound duty”* – податок, покладений на імпортований товар, який базується на процентному відношенні до

вартості, а також на масі або кількості; “*domestic status*” – товари, завчасно імпортовані, за які сплачено мито та податки.

При перекладі даних термінів був використаний описовий переклад, оскільки в результаті калькування була б утворена лексико-граматична структура, яка не відповідає нормам української мови («*компромісне мито*» і «*домашній статус*») і не дозволяє адекватно передати значення термінів. При описовому перекладі значення даних термінів повністю розкрито.

У багатьох випадках і теоретично, і практично можливе співіснування як українських, так і англійських термінів одного лексичного складу, але різної морфо-синтаксичної структури. Так, в українських складних термінах однаково широко представлені і узгоджені визначення, виражені прикметником, і доповнення, виражені іменником в непрямому відмінку з прийменником. У таких випадках, як правило, один з варіантів виявляється більш стійким і закріплюється в мові як термін, але іноді граматична структура не є настільки жорсткою і допускає багатоваріантність перекладу. Наприклад, термін “*logistic service provider*” може бути перекладений як *логістичний сервіс-провайдер*, або *постачальник логістичних послуг* [32, с. 96].

Таким чином, з огляду на структурні відмінності англійської та української терміносистеми логістики, при перекладі термінів були використані лексико-граматичні трансформації. Було встановлено, що такі прийоми як калькування, транскрипція, транслітерація і описовий переклад найбільш часто застосовуються при перекладі безеквівалентних термінів з англійської на українську мову. Вибір прийому перекладу в кожному окремому випадку визначається структурою терміна, його сполучуваністю, а також мікро- і макроконтекстом.

ВИСНОВКИ

Проблема дослідження термінології є однією з ключових у дослідженні науково-технічних текстів і текстів офіційно-ділового стилю. У ході даної кваліфікаційної роботи, присвяченої вивченню особливостей перекладу термінології логістики з англійської мови українською, були опрацьовані такі теоретичні аспекти: досліджено поняття «термін» і виявлено його багатоаспектний характер; проведено аналіз термінологічної структури логістики англійської та української мови; виявлено основні труднощі при перекладі термінів логістики, визначено найбільш ефективні методи їх подолання; вивчені прийоми перекладу термінів і виділено найбільш прийнятні і поширені з них стосовно термінології логістики.

Термін являє собою одиницю будь-якої конкретної природної або штучної мови (слово або словосполучення), яка або вже існувала раніше, або була спеціально створена і яка володіє спеціальним термінологічним значенням, вираженим у словесній формі або в будь-якому формалізованому вигляді, і при цьому досить повно відображає основні ознаки існуючого наукового поняття.

На сьогодні в Україні розробляються власні державні стандарти термінів та визначень, які забезпечать їх загальноприйняті визначення, які стануть основою для розробки стандартів на специфікації та технічні умови, продукцію, методи випробувань.

При перекладі термінів необхідно враховувати контекст та сферу їх застосування, а також смислові зв'язки між компонентами в термінах-

словосполученнях. Основні прийоми перекладу термінів: підбір еквівалента, дослівний переклад (калькування), транслітерація й транскрипція, функціональний аналог або семантичний еквівалент, повне копіювання англійськомовного словосполучення та експлікація.

На основі аналізу усього вищевикладеного матеріалу представляється можливим зробити такі висновки, які, на нашу думку, мають практичну значимість, оскільки багато в чому є стрижневими при роботі з текстами логістичної спрямованості і являють собою основу знань фахівця в цій галузі.

У ході роботи було доведено, що логістика як нова галузь знання, поступово набуває самостійність, має свій специфічний об'єкт, предмет, функції, методи дослідження і термінологічну систему. Ядро терміносистеми логістики складається з нових термінів, які відображають специфіку логістики по відношенню до інших сфер знань. На основі результатів проведеного аналізу був зроблений висновок, що терміни логістики мають ознаки безпосередності, прямують до однозначності, контекстуальної незалежності, стійкості і відтворюваності в мові. Характер запозичення термінів показує, що терміносистема логістики утворилася в результаті перебудови термінології на основі об'єднання понять широкого спектру економічних, технічних, математичних і юридичних наук без істотної зміни змісту.

Досягнення еквівалентності тексту оригіналу і тексту перекладу є метою будь-якого професійного перекладача, оскільки виступає основою їх комунікативної рівноцінності. Головною проблемою досягнення еквівалентності перекладу текстів науково-ділового підстилю є передача вихідного змісту тексту за допомогою терміносистеми мови, на яку перекладається термін. Різниця терміносистем вихідної мови і мови перекладу є причиною найбільших труднощів при перекладі.

Логістика є одним з найбільших напрямків економіки, що розвиваються, тому сьогодні як ніколи важлива комунікація в даній області. Науковий прогрес, інформаційна відкритість, розвиток міжкультурної комунікації, з одного боку, і професійна і термінологічна роз'єднаність – з іншого, загострюють проблему ефективності підприємницької діяльності і співпраці.

Було визначено, що існує п'ять способів термінотворення: семантичний, морфологічний, морфолого-синтаксичний, синтаксичний і запозичення. Всі способи використовуються для утворення і поповнення логістичної термінології.

Способи формування логістичних термінів в основному не відрізняються від способів звичайного словотвору. Найбільш продуктивним способом утворення термінів логістики в англійській мові є суфіксація, якщо мова йде про однокомпонентні термінологічні одиниці, а в німецькій мові перше місце займає словоскладання, яке, однак, в ряді випадків супроводжується суфіксацією і префіксацією. Що стосується двокомпонентних термінів, то провідною структурою є атрибутивне словосполучення.

З огляду на структурні відмінності англійської та української терміносистеми логістики, при перекладі термінів були використані лексико-граматичні трансформації. Було встановлено, що такі прийоми як калькування, транскрипція, транслітерація і описовий переклад найбільш часто застосовуються при перекладі безеквівалентних термінів з англійської українською. Вибір прийому перекладу в кожному окремому випадку визначається структурою терміна, його сполучуваністю, а також мікро- і макроконтекстом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азарова Л. Є., Пастух М. О. Сучасний стан української термінології і її подальше вдосконалення. 2018 URL : <https://cutt.ly/SWM0e14> (дата звернення: 25.09.2021).
2. Алимуратов О. А., Лату М. Н., Раздубев А. В. Особенности структуры и функционирования отраслевых терминосистем (на примере терминосистемы нанотехнологий). Международный журнал экспериментального образования. 2012. № 2. С. 86–88.
3. Англо-русский толковый словарь логистических терминов. URL: <http://www.transportal.by/news/slovar.pdf> (дата звернення: 25.09.2021).
4. Архівістика : термінол. словник : посіб. для студ. вищ. навч. закладів України / авт.-упоряд. : К. Є. Новохатський, К. Т. Селіверстова [та ін.]. Київ, 1998. 106 с.
5. Ахманова О. С. Экстралингвистические и внутрилингвистические факторы в функционировании и развитии языка. Теоретические проблемы современного советского языкознания. М., 2004. С. 69–74.
6. Балонєва О.О. Особливості перекладу англійської науково-технічної літератури. Житомир : Житомир. держ. ун-т, 2004. 25 с.
7. Банько В. Г. Логістика: навчальний посібник (2-е вид., перероб.). Київ : КНТ, 2007. 332 с.
8. Білозерська Л. П. Термінологія та переклад: навч. посіб. / Л. П. Білозерська, Н. В. Возненко, С. В. Радецька. Вінниця : Нова кн., 2010. 232 с.
9. Борисова Л. І. Основні проблеми науково-технічного перекладу. М. : МГУ, 2003. 208 с.

10. Виноградов В. А. Термин в научном дискурсе. Вестник Нижегородского университета имени Н. И. Лобачевского. 2014. № 2-1. С. 368–372.
11. Герд А. С. Значение термина и научное знание. Научно-техническая информация. Сер. 2. 1991. № 10. С. 1–4.
12. Глосарій логістичних термінів / укл. С. О. Огієнко, І. П. Дзьобко. Харків : Вид. ХНЕУ, 2009. 60 с.
13. Головин Б. Н. О некоторых задачах и тематике исследования научной и научно-технической терминологии. Учен. Записки. Вып. 114. Сер. Лингвистическая. Горький : Изд-во Горьковск. Ун-та, 1970. С. 17–26.
14. Гринев-Гриневиц С. В. Введение в терминоведение. М. : Изд. центр «Академия», 2008. 304 с.
15. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основы термінотворення. Семантичні та соціальні аспекти. Київ, 2005. С. 56.
16. Даниленко В. П. Русская терминология. Опыт лингвистического описания. М. : РУДН. 2005. 243 с.
17. Деменчук О. В. Порівняльна лексикологія української та англійської мов. Рівне : Перспектива, 2005. 165 с.
18. Жовтобрюх М. А. Частины мови в «Граматиці слов'янській» І. Ужєвича. Східнослов'янські граматики XVI-XVII ст. : Матеріали симпозиуму. Київ : Наук. думка, 1982. С. 51–58.
19. Зозуля С. Термінологічна лексикографія в архівознавстві. Студії з архів. справи та документознавства. 2009. Т. 17. С. 87–92.
20. Карпенко Г. Логістичні термінологічні студії в Україні. Педагогічна освіта : теорія і практика : [зб. наук. пр.] / Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка; гол. ред. Каньоса П. С. Вип. 14. Кам'янець-Подільський : Вид-во КПНУ, 2013. С. 191–196.

21. Карпенко Г. Особливості формування логістичних термінів. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство. 2013. № 22. С. 53–58.
22. Коваленко А. Я. Науково-технічний переклад : навчальний посібник для шкіл з поглибленим вивченням англійської мови, профільних класів та загальноосвітніх закладів технічного спрямування. – Тернопіль : Видавництво Карп'юка, 2004. – 284 с.
23. Крикавський Є. В. Логістика. Основи теорії: підруч. для ВНЗ. Нац. ун-т «Львівська політехніка». Львів : Інтеллект-Захід, 2004. 414 с.
24. Купцова А. К., Стерлигова А. Н. Современные вопросы развития терминологии логистики. Логистика и управление цепями поставок. № 2 (3). 2004. С. 113–121.
25. Лейчик В. М. Терминоведение: Предмет, методы, структура. Изд. 2-е, испр. и доп. М. : КомКнига, 2006. 256 с.
26. Литовченко В. И. Классификация и систематизация терминов. Вестник Сибирского гос. аэрокосмического ун-та им. академика М. Ф. Решетнева. 2006. № 3 (10). С. 156–161.
27. Логістика : теорія та практика / В. М. Кислий, О. А. Біловодська, О. М. Олефіренко, О. М. Соляник : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 360 с.
28. Мисуно Е. А. Перевод с английского языка: практикум : учеб. пособие / Е. А Мисуно, И. В. Шаблыгина. Минск : Аверсэв, 2009. 255 с.
29. Немченко В. Н. Полисемия научных терминов и ее отражение в терминологическом словаре. Термины в языке и речи: межвуз. сб. Горький: Изд-во ГГУ им. Н. И. Лобачевского, 1984. С. 16–24.
30. Ніколенко А. Г. Лексикологія англійської мови – теорія і практика [англ.]: Навч. посіб. для ВНЗ. Front Cover. Київ : Нова Книга, 2011. 528 с.

31. Павлюк Л. С. Текст і комунікація: Основи дискурсного аналізу. Львів : ПАІС, 2009. 76 с.
32. Петрова Н. В. Многокомпонентные термины сферы транспортной логистики современного английского языка: структура и особенности перевода на русский язык. Филология: научные исследования, 2017. №3. С. 86–97.
33. Посиліна К. С. Полісемія й синонімія термінів. Студентські наукові студії. Херсон : Вид-во ХДУ, 2004. С. 171–173.
34. Раздубев А. В. Некоторые особенности перевода англоязычной терминологии сферы нанотехнологий на русский язык. Вестник Брянского гос. ун-та. 2014. № 2. С. 382–388.
35. Резер С. М. Логистика. Словарь терминов / С. М. Резер, А. Н. Родников. М. : ВИНТИ РАН, 2007. 412 с.
36. Селіверстова К. Т. «Архівістика» – перший український термінологічний словник з архівної справи. Студії з архів. справи та документознавства. 2004. Т. 3. С. 193–197.
37. Симоненко Л. О. Актуальні проблеми сучасного українського термінознавства. Українська термінологія та сучасність : зб. наук. пр. Київ, 2009. Вип. 8. С. 9–14.
38. Симоненко Л. О. Українська наукова термінологія: стан та перспективи розвитку. Українська термінологія і сучасність: Зб. наук. праць. Вип. IV. Київ : КНЕУ, 2006. С. 3–8.
39. Смирчинський В. В., Смирчинський А. В. Глосарій логістичних понять і термінів. Основи логістичного менеджменту : навч. посіб. Тернопіль : Економічна думка, 2004. С. 229–236.
40. Стерлигов К. Б. Терминологическая база знаний и понятийная структура терминологии логистики и ее дефиниций. Логистика сегодня. 2006. № 2. С. 130–135.

41. Стерлигова А. Н. Терминологическая структура логистики. *Логистика и управление цепями поставок*. 2004. № 4–5. С. 101–119.
42. Султанов А. Х. Слово и термин. Прологомены к философии имени. М. : РУДН. 2001. 207 с.
43. Суперанская А. В. Общая терминология: терминологическая деятельность / А. В. Суперанская, Н. В. Подольская, Н. В. Васильева. 2-е изд. М. : Едиториал УРСС, 2005. 288 с.
44. Шелов С. Д. Очерк теории терминологии: состав, понятийная организация, практические приложения. М. : ПринтПро, 2018. 472 с.
45. Шимків А. Англо-український тлумачний словник економічної лексики. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2004. 429 с.
46. Cambridge University Press 2021: Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/thesaurus/> (Last accessed : 28.09.2021).
47. Douglas M. Lambert, James R. Stock, Lisa M. Ellram. *Fundamentals of Logistics Management* : 1st Edition. 1998. 611 p.
48. Frantsuzova K. Translation Peculiarities of Corporative Lexicon. Міжкультурна комунікація у науковому й освітньому просторі : матер. Першої Міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 28-29 квітн. 2020 р. / за заг. ред. Домброван Т. І. Одеса, 2020. С. 189–191.
49. Klymenko D. History and Stages of Logistics Development. *Science and Practice, Actual Problems, Innovations* : The VIII International Science Conference (November 09–12, 2021, Amsterdam, Netherlands). P. 389–391. URL: <https://isg-konf.com/uk/science-and-practice-actual-problems-innovations-ua/>
50. Klymenko D. S. Translation Peculiarities of Logistic Terms // *Магістерські студії*. Альманах. Вип. 21. Херсон. ХДУ, 2021. С. 59–62.

51. Merriam-Webster Dictionary: synonyms and antonyms translation. 1828 URL: <https://www.merriam-webster.com/thesaurus> (Last accessed : 28.09.2021).
52. Nida E .A., Charles R. T. The Theory and Practice of Translation, With Special Reference to Bible Translating. Leiden : Brill, 2002. 200 p.
53. Reverso Context. Reverso-Softissimo. 2021. URL: <https://dictionary.reverso.net/> (Last accessed: 28.09.2021).